

KAPITULO III MGA KATUNGOD SA ANCESTRAL DOMAINS

GIPADAYAG ni SEC. 4. Konsepto sa Kabilin nga Yuta/Domain. - Ang yutang kabilin/mga dominyo kinahanglang maglakip sa maong mga konsepto sa mga teritoryo nga naglangkob dili lamang sa pisikal nga palibot kondili sa kinatibuk-ang palibot lakip na ang espirituhanon ug kultural nga mga bugkos sa mga dapit nga gipanag-iya, giokupar ug gigamit sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad ug diin sila adunay mga pag-angkon sa pagpanag-iya.

GIPADAYAG ni SEC. 5. Lumadnong Konsepto sa Pagpanag-iya. - Ang lumadnong konsepto sa pagpanag-iya nagsustenir sa panglantaw nga ang ancestral domains ug ang tanang kahinguhaan nga makita niini magsilbi nga materyal nga sukaranan sa ilang kultural nga integridad. Ang lumadnong konsepto sa pagpanag-iya sa kasagaran nag-ingon nga ang ancestral domains pribado sa ICC/IP sa komunidad apan gipanag-iya sa tanang henerasyon ug busa dili ibaligya, ibaligya o gub-on. Kini usab naglangkob sa malungtarong tradisyonal nga mga katungod sa kahinguhaan.

GIPADAYAG ni SEC. 6. Komposisyon sa Kabilin nga Yuta/Domain. - Ang yutang kabilin ug mga dominyo kinahanglan nga maglangkob sa tanan nga mga lugar nga kasagarang nahisakop sa mga ICC/Katawhang Lumad nga gitumong ubos sa Sec. 3, aytem (a) ug (b) niini nga Act.

GIPADAYAG ni SEC. 7. Mga Katungod sa Ancestral Domains. - Ang mga katungod sa pagpanag-iya ug pagpanag-iya sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad sa ilang ancestral domains pagailhon ug panalipdan. Ang maong mga katungod maglakip sa:

a) Katungod sa Pagpanag-iya - Ang katungod sa pag-angkon sa pagpanag-iya sa mga yuta, mga katubigan nga tradisyonal ug aktuwal nga giokupar sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad, sagradong mga dapit, tradisyonal nga pagpangayam ug pangisda, ug ang tanang pagpaayo nga ilang gihimo sa bisan unsang panahon sulod sa mga dominyo;

4

b) Katungod sa Pag-ugmad sa Yuta ug Kinaiyanhong Kapanguhaan. - Ubos sa Seksyon 56 niini, katungod sa pagpalambo, pagkontrol ug paggamit sa mga yuta ug mga teritoryo nga tradisyonal nga giokupar, gipanag-iya, o gigamit; sa pagdumala ug pagkonserbar sa mga natural nga kahinguhaan sulod sa mga teritoryo ug pagsuporta sa mga responsibilidad alang sa umaabot nga mga henerasyon; aron makabenepisyo ug makaambit sa ginansya gikan sa alokasyon ug paggamit sa natural nga kahinguhaan nga makita niini; ang katungod sa negosasyon sa mga termino ug kondisyon alang sa eksplorasyon sa natural nga mga kahinguhaan sa mga lugar alang sa katuyoan sa pagsiguro sa ekolohikal, pagpanalipod sa kinaiyahan ug mga lakang sa konserbasyon, subay sa nasudnon ug naandan nga mga balaod; ang katungod sa usa ka nahibal-an ug intelihente nga pag-apil sa pagporma ug pagpatuman sa

bisan unsang proyekto, gobyerno o pribado, nga makaapekto o makaapekto sa mga ancestral domain ug makadawat og patas ug patas nga bayad alang sa bisan unsang mga kadaot nga mahimo'g masustento ingon resulta sa proyekto; ug ang katungod sa epektibong mga lakang

sa gobyerno sa pagpugong sa bisan unsa nga pagpanghilabot, pagpahilayo ug paglapas niini nga mga katungod;

c) Katungod sa Pagpabilin sa mga Teritoryo. - Ang katungod nga magpabilin sa teritoryo ug dili tangtanganon gikan niini. Walay mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad nga ibalhin nga wala ang ilang gawasnon ug naa say nahibaw-an nga pagtugot, o pinaagi sa bisan unsang paagi gawas sa iladong dominyo. Diin ang relokasyon gikonsiderar nga gikinahanglan isip usa ka talagsaon nga lakang, ang maong relokasyon mahitabo lamang uban sa gawasnon ug una nga nahibal-an nga pagtugot sa hingtungdan nga mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad ug kon mahimo, sila pagagarantiyahan sa katungod sa pagbalik ngadto sa ilang ancestral domain, sa diha nga ang mga basehanan sa relokasyon wala na maglungtad. Kung dili mahimo ang ingon nga pagbalik, ingon nga gitino pinaagi sa kasabutan o pinaagi sa angay nga mga pamaagi, ang mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad itagana sa tanan nga posible nga mga kaso nga adunay mga yuta nga dekalidad ug ligal nga kahimtang nga labing menos parehas sa yuta nga ilang giokupahan kaniadto, nga angay sa paghatag alang sa ilang mga panginahanglanon karon ug umaabot nga kalamboan. Ang mga tawo sa ingon nga gibalhin kinahanglan usab nga hingpit nga bayran alang sa bisan unsang sangputanan nga pagkawala o kadaot;

d) Katungod sa Kaso sa Pagbakwit. - Kung mahitabo ang displacement isip resulta sa natural nga mga katalagman, ang Estado maningkamot sa pagpahiluna pag-usab sa mga bakwit nga mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad sa angay nga mga dapit diin sila makabaton ug temporaryo nga mga sistema sa pagsuporta sa kinabuhi: Sa kondisyon, Nga ang mga bakwit nga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad adunay katungod sa pagbalik sa ilang gibaayan nga mga yuta hangtud sa panahon nga ang pagka-normal ug kaluwasan sa maong mga yuta kinahanglan nga maglungtad, madeterminar pa, dili mahimo ang normal ug kaluwasan sa nangaging mga pamuy-anan, ang mga bakwit nga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad makatagamtam ug kasegurohan sa pagpanag-iya sa mga yuta diin sila gipapuyo pag-usab.

e) Katungod sa Pag-regulate sa Pagsulod sa mga Migrante. - Katungod sa pag-regulate sa pagsulod sa mga migrante ug mga organisasyon sa mga dominyo;

f) Katungod sa Luwas ug Limpyo nga Hangin ug Tubig. - Alang niini nga katuyoan, ang mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad adunay access sa mga integrated system alang sa pagdumala sa ilang mga katubigan sa yuta ug kahanginan;

g) Katungod sa Pag-angkon sa mga Bahin sa Reserbasyon -Ang katungod sa pag-angkon sa mga bahin sa ancestral domain nga gitagana alang sa lain-laing mga katuyoan, gawas niadtong gitagana ug gituyo alang sa komon ug publiko nga kaayohan ug serbisyo; ug

h) Katungod sa Pagsulbad sa Panagbangi. - Katungod sa pagresolba sa mga panagsumpaki sa yuta subay sa naandang mga balaod sa lugar diin nahimutang ang yuta, ug sa dili pagsaylo niini ang mga reklamo isumite sa amicable settlement ug ngadto sa Courts of Justice kung gikinahanglan.

GIPADAYAG ni SEC. 8. Mga Katungod sa Kabilin nga Yuta. - Ang katungod sa pagpanag-iya ug pagpanag-iya sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad sa ilang

yutang kabilin pagailhon ug panalipdan.

a) Katungod sa pagbalhin sa yuta/kabutangan. - Ang maong katungod maglakip sa katungod sa pagbalhin sa mga katungod sa yuta o kabutangan ngadto/taliwala sa mga membro sa samang mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad, ubos sa naandang mga balaod ug tradisyon sa hingtungdan nga komunidad.

b) Katungod sa Katubsanan. - Sa mga kaso diin gipakita nga ang pagbalhin sa mga katungod sa yuta/property pinaagi sa bisag unsa nga kasabotan o laraw, ngadto sa dili membro sa hingtungdan nga mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad nahugawan sa gibalibaran nga pag-uyon sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad, o gibalhin alang sa walay konsiderasyon nga konsiderasyon o presyo, ang mibalhin nga ICC/Katawhang Lumad adunay katungod sa paglukat sa maong panahon nga dili molapas sa 15 ka tuig.

GIPADAYAG ni SEC. 9. Mga Responsibilidad sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad ngadto sa ilang`4ncestral Domains. -Ang mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad nga nag-okupar sa usa ka sertipikadong ancestral domain kinahanglang adunay mosunod nga mga responsibilidad:

a) Hupti ang Balanse sa Ekolohiya. - Aron mapreserbar, ibalik, ug mamentinar ang balanse nga ekolohiya sa ancestral domain pinaagi sa pagpanalipod sa flora ug fauna, watershed area, ug uban pang reserba;

b) Ipasig-uli ang mga Nadaot nga Lugar. - Sa aktibong pagsugod, paghimo ug pag-apil sa reforestation sa mga denuded nga mga lugar ug uban pang mga programa ug proyekto sa kalamboan nga gipailalom sa makiangayon ug makatarunganong suhol; ug

c) Pagtuman sa mga Balaod. - Sa pag-obserbar ug pagsunod sa mga probisyon niini nga Balaod ug sa mga lagda ug regulasyon alang sa epektibo nga pagpatuman niini.

GIPADAYAG ni SEC. 10. Dili awtorisado ug supak sa balaod nga Pagsulod. - Ang dili awtorisado nga pagtapos sa supak sa balaod nga pagsulod sa, o paggamit sa bisan unsang bahin sa ancestral domain, o bisan unsang paglapas sa mga katungod dinhi sa wala pa ilista, mahimong silotan ubos niini nga balaod. Dugang pa, ang Gobyerno mohimo ug mga lakang aron mapugngan ang dili mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad gikan sa pagpahimulos sa mga kostumbre sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad o kakulang sa pagsabot sa mga balaod aron masiguro ang pagpanag-iya, pagpanag-iya sa yuta nga iya sa maong mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad.

GIPADAYAG ni SEC. 11. Pag-ila sa Katungod sa Ancestral Domain. - Ang mga katungod sa mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad sa ilang ancestral domains tungod sa Lumad nga Titulo pagailhon ug tahuron. Ang pormal nga pag-ila, kung pangayoon sa hingtungdan nga mga ICC/Katawhang Lumad, ibutang sa usa ka Certificate of Ancestral Domain Title (CADT), nga mag-ila sa titulo sa hingtungdan nga mga Lumadnong Komunidad/Katawhang Lumad sa mga teritoryo nga giila ug gilatud.

GIPADAYAG ni SEC. 12. Option to Secure Certificate of Title Ubos sa Commonwealth Act 141, ingon nga giamendar, o ang Land Registration Act 496. - Indibidwal nga mga miyembro sa kultural nga mga komunidad, may kalabotan sa ilang tagsa-tagsa nga gipapanag-iya nga yutang kabilin kinsa, sa ilang kaugalingon o pinaagi sa ilang mga gisundan-in-interes, anaa sa padayon nga pagpanag-iya ug pag-okupar sa samang panahon sa dili pa dugay nga panahon

(3) mga tuig sa wala pa ang pag-aprobar niini nga Balaod ug dili makontra sa mga miyembro sa parehas nga mga ICC/Katawhang Katawhan adunay kapilian nga makakuha og titulo sa ilang mga yutang kabilin ubos sa mga probisyon sa Commonwealth Act 141, ingon nga giusab, o ang Land Registration Act 496.

6

Alang niini nga katuyoan, ang giingon nga tagsa-tagsa nga gipanag-iya nga yutang kabilin, nga adunay kinaiya nga pang-agrikultura ug aktuwal nga gigamit alang sa mga katuyoan sa agrikultura, residential, pastulan, ug pag-uma sa kahoy, lakip na kadtong adunay bakilid nga napulog walo ka porsyento (18%) o labaw pa, pinaagi niini giklasipikar ingon mga alienable ug disposable nga mga yuta sa agrikultura.

Ang opsyon nga gihatag ubos niini nga seksyon gamiton sulod sa baynte (20) ka tuig gikan sa pag-aprobar niini nga Act.

Revision #1

Created 1 June 2025 05:26:54 by MaharlikanWatchman

Updated 1 June 2025 05:27:19 by MaharlikanWatchman